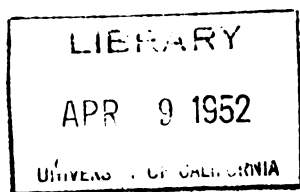

**СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК**

Naš jezik

НАШ ЈЕЗИК

nov. ser.

НОВА СЕРИЈА

Књ. III — Св. 1-2

БЕОГРАД 1951

САДРЖАЈ:

	Стр-
1. А. Белић: Његош и национална култура наша	1
2. М. Стевановић: Деминутивни с наставком <i>-ић</i> (и <i>-чић</i>)	6
3. Св. Марковић: О именицама на <i>-иш</i> (а) и сл.	12
4. Св. Предић: О роду страних именица	28
5. Д-р. Х. Клајн: Важност реченичног акцента у пословицама	34
6. М. Влајинац: „Једна смрт не да другој“	37
7. Н. Сенић и А. Зубац: „У интересу што боље књиге“	39
8. П. Речи изведене од основе „магнет“	46
9. Б. Јањић: Диваљ-дивљи	48
10. Гисма уредништву	50
11. Језичке поуке	66

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир Алексић,
др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ,
БЕОГРАД 1951

ВАЖНОСТ РЕЧЕНИЧНОГ АКЦЕНТА У ПОСЛОВИЦАМА

У свом чланку Језичко знање и пословице Аница Шаулић наводи као пример неисправног тумачења због погрешног акцентовања пословицу: Бодљивом корову није бог дао рокове. Вуково објашњење (да бог није крив што људи зло чине) по њеном мишљењу долази отуда што је Вук „реченични акценат ставио на *Бог*”. А. Ш. наставља:

„Ја сам пословицу чула са наглашеним директним објектом (рокове). Тада се смисао мења; коров не може много штетити јер има само бодље, а не рокове. Човек га може ишчупати. У преносном значењу: људи слични оваком корову не могу проузроковати веће зло, ма колико то желели. Не осећајући значај реченичног акцента, Капетановић је у својој збирци Народна блага (Сарајево 1887) изменио ову пословицу у: „Бодљивој крави не да Бог рокова”.

Не знам, јер А. Ш. то не казује, нао снову чега је она закључила да Капетановић није осећао значај реченичног акцента и да је изменио пословицу о бодљивом корову, а не забележио пословицу о бодљивој крави онако како ју је чуо и како се у неким нашим крајевима заиста говори. Мада за то немам доказа, јер ту пословицу нисам ни чуо нити још где нашао забележену, ипак ми тврђење да је то измењена пословица о корову не изгледа вероватна, зато што је баш пословица о роговима бодљиве краве позната код других народа.

У Шекспировој комедији Много буке ни око чега — Беатрича вели: Јер каже се „бесној крави бог даје кратке рокове; али крави која је превише бесна не даје никакве”. (For it is said, God sends a curst cow short horns, but to a cow too curst he sends none).

У првобитним издањима су завршене наводнице на крају цитираног пасуса, иза речи „никакве” (none); али готово сви савремени коментатори се слажу у томе да је то грешка и да треба да стоје иза речи „рогове” (horns), јер се ту завршава текст пословице и почиње примедба коју Беатрича на њу надовезује.* Међутим, по томе што је та пословица код нас, баш онако како ју је забележио Капетановић, у складу са другим делом цитата, тј. да (превише) бодљивој (опакој, бесној) крави бог не да (никаквих) рогова, сматрам за вероватније да је оригинална интерпункција оправдана, да је сав текст под наводницама саставни део потпуне пословице, али да је њена прва половина била раширенија, те се дуже и одржала.

Исто тако ми је нејасно по чему А. Ш. тврди да је Вук до свог објашњења дошао зато што је реченични акценат ставио на *бог*. Мислим да се ни наглашавањем речи „рогове” не искључује објашњење слично Вуковом. Истина, с акцентом на „*бог*” реченица би могла добити смисао да је бог, а не људи ускратио рогове бодљивом корову (људи би му их дали).** Но зар Вуково објашњење не казује напросто да људи зло које чине не могу правдати тиме што је свет (онакав како га је „бог створио”) тобоже удешен тако да зло мора да побеђује, да али људи сами налазе и стварају средства за остварење својих опаких намера, да према томе од људи зависи хоће ли њихова борба против зла имати изгледа на успех, укратко, да моћ зла не треба прецењивати. Таква мисао не би била у супротности са нагласком на „рогове” — а та се мисао садржи и у многим другим пословицама (напр. у „Свака сила за времена”), па и у оној о бодљивој крави.

Уопште бих рекао, не желећи тиме нимало да умањим вредност твђења А. Ш. о важности реченичног акцента ни примера које она наводи, да његово место ипак није тако непокретно и непроменљиво како то произлази из њеног изла-

* Утолико пре што је иста пословица забележена и у овим варијантама: „God sendeth the shrewd cow shord hornes”, The cursest Cow hath the shortest hornes”, „god sendeth a shrewd cow a short horne”.

** Још ближе, и по структури реченице природније, тумачење тако наглашене реченице било би да су том корову рогове дали људи — што је, разуме се, бесмислица.

гађа. Он зависи пре свега од конкретне прилике у којој се пословица употреби, а такве прилике су разноврсне. „Свака сила за времена” имаће по правилу реченични акценат на последњој речи. Али ако је неко, кад је фалсизам био на врхунцу своје моћи, сумњао да се таква сила икад може победити, могло му се одговорити том пословицом са акцентом на „свака”. Ако пак неко уверава да се демократски режими не могу одржати јер су сувише благи, онда се он може потсетити на то да је, напротив, „свака *сила* за времена”, јер је она уствари знак слабости. Ни у једном од тих случајева није се променио основни смисао пословице, него је само истакнута по једна страна онога што је вековно искуство народно изразило у те четири речи: да је, без изузетка, пролазна, ако не кратко-трајна, свака владавина која се не ослања на истину и правду, него се супротставља потребама и вољи народа. Као што се иста пословица код разних народа, или у разним деловима истога народа, а у разним временским периодима и у истим деловима, може чути у разним варијантама, тако се и реченични акценат може мењати у разним временима и разним срединама, па би при бележењу и изучавању пословица требало обратити пажњу и на то.

д-р Х. Клајн